

24 de modalități de a-ți îmbunătăți predarea

Kenneth O. Gangel

Casa Cărții, Oradea
2002

Titlul original *24 Ways to Improve Your Teaching*
Copyright © 1974 by SP Publications, Inc.
Victor Books, P. O. Box 1825
Wheaton, Illinois 60189

24 de modalități de a-ți îmbunătăți predarea

© 2002 Editura Casa Cărții

O. P. 2, C. P. 30,

410670, Oradea

Tel./Fax: 0259-469057; 0359-800761; 0728-874975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Traducerea: Beni Țiburcă

Editarea și tehnoredactarea: Vasile Gabrian

Coperta: Cornelia Costi

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GANGEL, KENNETH O.**

24 de modalități de a-ți îmbunătăți predarea /
Kenneth O. Gangel; trad.: Beni Țiburcă; ed.: Vasile
Gabrian - Oradea: Casa Cărții, 2002

138 p; 20 cm.

ISBN 973-85617-6-0

I. Țiburcă, Beni (trad.)

II. Gabrian, Vasile (ed.)

371.3:2

Cuprins

Nota editurii	7
Gânduri despre metodică predării	9
1. Învățarea prin prelegere	14
2. Spune-mi o povestire	19
3. Predarea prin jocul de roluri	24
4. Tehnici ale cercetării Bibliei	30
5. Învățarea prin discuție	36
6. Întrebări și răspunsuri	42
7. Predarea prin intermediul grupurilor de lucru	47
8. Masa rotundă	54
9. Dezbaterile stimulează interesul	60
10. Forumul / simpozionul, ca metodă de predare	64
11. Învățarea prin descoperire	68
12. Folosirea proiectelor în învățare	73
13. Învățarea prin jocul instructiv	78
14. Rolul excursiilor în educație	84
15. Învățarea prin memorare	89
16. Cercetare și referate	94
17. Învățarea prin muzică	99
18. Folosirea lucrului manual în educație	103
19. Interviu, ca tehnică de învățare	107
20. Învățarea prin studii de caz	113
21. Folosirea dramatizării în sala de clasă	118
22. Compunerea, ca tehnică a predării	123
23. Folosirea instructivă a temelor de casă	128
24. Testarea, ca metodă de predare	133

Nota editurii

Inițierea în educație și educația însăși este o misiune dificilă. A conduce cu succes oamenii de la lucruri vechi și cunoscute la noțiuni și lucruri noi și mai puțin cunoscute este de fapt chemarea fiecărui învățător.

Îndeplinirea aceleași sarcini pe tărâmul educației creștine este și mai dificilă, dar răsplata este veșnică. Cunoașterea și urmarea lui Cristos este cel mai înalt ideal posibil în viață. Chemarea învățătorului creștin este să-i ajute pe oameni să descopere acest ideal și să și-l asume ca pe o realitate a vieții lor.

Educația creștină este un efort de mare importanță. Fără o înțelegere și acceptare corectă a Cuvântului lui Dumnezeu, experiența umană este abandonată imaginației individuale și ceea ce rezultă este un umanism care Îl neagă pe Dumnezeu. Tendința umană de răzvrătire împotriva autorității lui Dumnezeu ne oferă motivația necesară ca să lucrăm împreună cu Duhul Sfânt pentru a-i aduce pe cei cărora le slujim – și aici ne referim în mod cu totul special la educația creștină – în diferite forme, la înțelegerea naturii lor păcătoase și a puterii salvatoare a Domnului Isus Cristos. Predarea Cuvântului lui Dumnezeu este cheia acestui proces.

Apariția în limba română a cărții *24 de modalități de a-ți îmbunătăți predarea*, scrisă de profesorul Kenneth O. Gangel, constituie un pas înainte în efortul conjugat de educație a copiilor și tinerilor, făcut de familie, biserică și școală.

Experiența vastă în predare, acumulată de-a lungul multor ani petrecuți în slujba semenilor, se regăsește în această carte, făcând-o ușor de citit dar mai ales provocatoare și practică. De-a lungul celor 24 de modalități practice propuse, termenii „elev”

8 / 24 de modalități de a-ți îmbunătăți predarea

și „student” sunt de cele mai multe ori ușor de schimbat între ei, chiar dacă uneori a fost folosit doar câte unul.

Cartea se adresează tuturor celor care lucrează în domeniul instruirii, predării în general și special celor ce sunt implicați în lucrarea de educație creștină cunoscută sub denumirea de școală duminicală.

Gânduri despre metodica predării

În mod ironic, John Wesley a fost catalogat drept „metodist” atunci când a început să încurajeze o abordare organizată a comunicării Evangheliei. Faptul că el a fost atât de devotat ideii de metodă presupune că există o modalitate organizată și una dezorganizată de comunicare a adevărului. Succesul lui Wesley, confirmat prin locul ocupat de el în istorie, este un argument puternic pentru cea de-a doua modalitate.

Cuvântul *metodă* se referă la totalitatea proceselor și tehnicilor de predare folosite de un profesor ca să comunice informații elevilor săi. Deoarece clasele de elevi au interese, abilități intelectuale și capacități de concentrare diferite, profesorul trebuie să folosească metodele de predare cele mai adecvate pentru grupul său de elevi. Copiii au o capacitate de învățare considerabil diferită de cea a adulților, astfel că tehnicile de predare care pot fi foarte eficiente la adulți nu vor avea același rezultat în comunicarea cu copiii.

Vârsta elevilor însă este doar unul dintre factorii care determină alegerea celei mai adecvate metode de predare. Un alt factor important este *obiectivul lecției*. Care sunt scopurile urmărite pe durata orei la clasă? Este necesară participarea elevilor la atingerea acestor scopuri sau trebuie insistat asupra predării materialului? Dincolo de preocuparea crucială pentru teologia biblică, nu este nimic mai important în pregătirea lecției decât clarificarea obiectivelor.

Pe parcursul celor 14 ani în care am pregătit studenți la facultate și seminar pentru a deveni profesori, am descoperit că

punctul la care studenții se poticneau cel mai mult a fost construirea obiectivelor de predare. După cum Findley Edge ne amintește, obiectivele de predare bune trebuie să fie suficient de scurte pentru a fi ușor de reținut, suficient de clare pentru a putea fi scrise și suficient de specifice pentru a putea fi realizate. (*Teaching for Results*, Broadman Press, Nashville, TN)

Tendențele cele mai recente pun accentul pe necesitatea formulării obiectivelor în raport cu *comportamentul elevului*. De exemplu, în loc de a spune: „Vreau să ajut clasa, să își dea seama de importanța rugăciunii zilnice”, un obiectiv mai bun ar arăta în felul următor: „Studentul va înțelege importanța rugăciunii zilnice și va începe un program zilnic de devoțiune personală”. Un astfel de obiectiv este scurt, clar, specific și descrie ceva ce profesorul dorește să se întâmple în viața studentului. Cu un obiectiv formulat în acest fel, selectarea unei metode de predare devine mai ușoară.

Al treilea factor care influențează metoda de predare selectată este *conținutul propriu-zis al lecției*. O lecție de istorie din cartea Faptele apostolilor, pentru liceu, se poate preda printr-o prezentare cu ilustrații și folosirea unor hărți biblice. Pe de altă parte, principiile creștine de separare expuse de apostolul Pavel în 1 Corinteni 6 ar trebui abordate într-o discuție deschisă în aceeași clasă.

Un pericol des întâlnit de profesori este tentația constantă de a găsi pretexte care să motiveze lipsa de varietate privind metodologia predării. Mulți profesori își justifică gravitația constantă în jurul metodei de predare sub formă de prelegere, sugerând că *volumul* conținutului sau poate *natura* conținutului solicită această abordare. În realitate, ei sunt vinovați că nu au o gândire creativă în ce privește metodologia.

Acești trei factori sunt probabil cel mai important criteriu în alegerea unei metode de predare, dar nu sunt singurii. Există și alți factori, precum *resursele disponibile*, *contextul educațional al elevilor* și, foarte important, *timpul alocat* perioadei de predare. Un profesor bun va fi conștient de aceste variabile și va ține cont de ele în pregătire.

Varietatea metodelor de învățare este aproape nelimitată. Ar fi de folos să gândim în termeni de categorii ale metodei. De exemplu, o categorie a comunicării subliniază rolul profesorului ca executant în procesul educativ. Aceasta ar putea fi numită *comunicarea profesor-elev*. În această categorie regăsim metode precum: prelegerea, povestirea, sau demonstrarea. Se observă că aceste metode se bazează pe monolog. Ele se folosesc pentru grupuri mari, acoperind mult material, iar grupurile de elevi au nevoie de o pregătire minimă pentru lecție. De obicei, profesorii cu mai puțină pregătire sau experiență aleg această categorie, deoarece este cel mai ușor de folosit. Din nefericire, ei își formează obiceiuri care vor persista și peste ani, după ce au câștigat experiența ce le-ar permite să diversifice metodele de predare. După cum spunea cineva, singura metodă greșită este *cea folosită tot timpul*.

O a doua categorie generală de metode este cea intitulată *comunicarea elev-profesor*. Aici este vorba un monolog de cealaltă parte. Studentul este cel care are rolul principal, iar profesorul își asumă rolul de ascultător. În această categorie putem include recitarea, referatele și testarea. Bineînțeles că acest rol al elevului trebuie planificat și motivat de către profesor, dar comunicarea rămâne încă într-o singură direcție. Aici crește timpul de pregătire din partea elevului. El trebuie să știe dinainte ce se așteaptă din partea lui și cum trebuie să se pregătească.

Comunicarea dintre profesor și elev în ambele direcții reprezintă o altă abordare a metodologiei de predare. După părerea multor pedagogi, această categorie le întrece pe primele două în eficiență. Ea necesită implicarea atât a profesorului cât și a elevului în căutarea deopotrivă a adevărului. Două metode diferite ar trebui incluse aici. Metoda numită *întrebare și răspuns* se distinge de metoda *discuției* prin felul întrebărilor puse. Atunci când învățarea se face prin *întrebare și răspuns*, profesorul fie întreabă, fie răspunde unor întrebări la obiect, de obicei pe baza unui lucru de natură reală.

În *discuție* sunt puse întrebări planificate. Acestea, în general, duc clasa la înțelegerea subiectului într-un grad mai mare de percepție și perspectivă. Profesorul care vrea să predea prin *discuție* trebuie să petreacă un timp considerabil mai mare în pregătirea tipurilor și ordinii întrebărilor puse. Succesul metodei de învățare prin comunicarea bidirecțională este dependentă de eficiența pregătirii ambelor părți, profesor și elev.

Activitățile de grup reprezintă o altă categorie de metode de învățare. O arie largă de activități în grup poate fi utilizată. Aici accentul este pus pe implicarea mai multor persoane cu scop instructiv. Mesele rotunde, dezbaterile, grupurile de lucru și orice formă de dramatizare ar putea fi incluse aici. Planificarea colectivă, pregătirea și participarea permit o contribuție semnificativă la experiența de învățare din partea întregii clase.

Profesorii care lucrează cu copii mai mici vor dori cu siguranță să includă *jocul instructiv* ca o categorie distinctă. Acesta se poate folosi în general pentru copii de vârste mai mici sau mai mari. Se pot folosi diferite tipuri de jocuri și jucării, machete, păpuși, jocuri cu degetele, puzzle, concursuri, cântece cu gesturi, sau simple jocuri de rol. Cândva, în istoria educației, se credea că buna dispoziție și învățarea nu sunt compatibile. Acum știm că interesul este una dintre cheile învățării, iar o învățare bună în școala elementară include, cât e posibil și jocul instructiv.

O altă categorie poate fi *activitatea în afara clasei*. În orice educație serioasă, profesorul se preocupă ca elevii să se pregătească ei înșiși pentru lecție, studiind dinainte. Pregătirea susținută, legată cu grijă de lecție, poate contribui mult la creșterea intelectuală și spirituală. Activitățile în afara clasei se referă la orice se petrece în afara sălii de clasă, cu condiția ca să fie parte a unui efort instructiv planificat. Poate avea loc înainte de o lecție, sau ca urmare / completare a ei. Sunt considerate parte din această categorie metode precum excursiile, cercetările și diferite tipuri de proiecte.

Profesorul care dorește să fie eficient cu adevărat se va asigura că predarea lui se caracterizează prin varietate. În

dobândirea acestei caracteristici, profesorul trebuie să se familiarizeze cu diferite metode. Ar trebui să le încerce pe acestea și să le analizeze eficiența după o perioadă de timp. Aceasta înseamnă că va avea nevoie să folosească planuri de lecții, și să înregistreze rezultatele care să-i permită să compare diferite strategii de predare. Chiar atitudinea profesorului față de slujba sa este foarte importantă. Dacă va recunoaște predarea ca slujire pentru Cristos, și care trebuie să atingă cele mai înalte standarde, poate privi varietatea ca fiind unul dintre standardele de excelență pe care trebuie să o atingă. Profesorul conștiincios poate învăța noi metode prin citirea literaturii de specialitate, observând profesori eficienți și participând la ateliere de specializare și conferințe. La urma urmei, el va fi nevoit oricum să experimenteze, pentru că efortul continuu și experiența sunt o parte necesară a procesului de predare.

Metodele descrise în carte nu sunt noi. Nu am nici pretenția unei abordări „diferite și creative” a învățării (care adesea nu e nici nouă, nici creativă). Scopul meu este ca profesorii să înțeleagă metodele unanim recunoscute, punctele lor tari, limitele și câteva principii pentru utilizarea eficientă a lor.

1

Învățarea prin prelegere

Cineva a definit prelegerea ca fiind procesul prin care informația trece din notițele profesorului în cele ale elevului, fără a fi rămas în capul nici unuia! Astfel de remarci sunt doar în parte o glumă. Prelegerea a suferit în ultimii ani atât atacuri din partea criticilor, cât și lipsa de răspuns din partea elevilor, dar mai ales a suferit de folosirea greșită a ei de către profesori.

Există vreo metodă absolut mai *bună* decât celelalte? Probabil că nu. Factorii variabili menționați în introducere (dacă ai sărit peste ea, te rog să revii la ea și să o citești acum!) fac relativă de fiecare dată valoarea alegerii metodei. Metoda prelegerii nu este rea în ea însăși. Nu folosirea ei, ci folosirea ei într-un mod greșit este de vină.

Inițial, prelegerea unui profesor consta în citirea din textele clasice în timp ce elevii luau notițe din belșug. Termenul provine din latinescul *legere* (a citi). Prelegerea este un simplu proces de învățare, în cadrul căruia, profesorul face prezentarea orală a unor fapte sau concepte. Această metodă implică clarificarea sau explicarea unei idei majore apărute într-o întrebare sau problemă.

Tehnica prelegerii are trei scopuri fundamentale. Primul, și cel mai important, este *comunicarea de informații*. În cadrul exploziei de cunoștințe din ziua de azi, studenții, aflați în oricare fază educațională, au nevoie de o mare cantitate de informații. Există șanse reduse ca ei să le acumuleze inductiv, așa încât parcurgerea materialului legat de subiect se face prin lecturarea lui.

Împreună cu scopul *cunoașterii* informațiilor mai există și scopul *înțelegerii* lor. Un lector bun caută să interpreteze și să

clarifice faptele prezentate ori cele care au fost învățate inductiv de către elevi, înainte de a le fi fost prezentate în clasă.

O a treia țintă este *structurarea materialului*. Necesitatea organizării și a logicii într-o prelegere este evidentă. Elevii nefamiliarizați cu un anumit material pot descoperi că cea mai bună prezentare, deși nouă, le este făcută într-un mod entuziast, de către un profesor care stăpânește conținutul și este capabil să îl comunice într-o manieră limpede și interesantă.

Avantajele lecturării

O prelegere bună acoperă o cantitate mare de material într-un timp cât mai scurt. Cu un echipament audio potrivit, ea poate fi ținută în fața grupurilor, indiferent de mărimea lor, doar cu o minimă stăpânire a materialului de către lector.

De exemplu, nimeni nu trebuie să fie savant în Vechiul Testament pentru a face o lectură cât de cât inteligibilă a Psalmului 23. Deoarece contextul lărgit al psalmului este întreaga Biblie, evident, lectorul cel mai potrivit ar fi cineva care este competent în toate scrierile Vechiului Testament, dar o asemenea competență nu este neapărat necesară.

În cazul prelegerii, se recomandă concentrarea asupra subiectului. Profesorul este întotdeauna responsabil cu prezentarea conținutului, dar și cu prezentarea și clarificarea informațiilor relevante.

Prelegerea este un supliment important al paginii tipărite. La fel cum un profesor universitar clarifică elementele subiectului care le sunt neclare studenților ce au citit materialul înainte de a veni la curs, tot așa învățătorul de școală duminicală explică și aplică materialul din manualul de studiu, sau chiar din Biblie.

Un lector bun se poate adapta nevoilor, intereselor, abilităților și cunoștințelor anterioare ale studenților săi. Poate face legătura dintre informații și problemele contemporane și poate folosi ilustrații reale pentru a face astfel lectura atractivă. O astfel de prelegere canalizează gândirea tuturor studenților înspre un punct prestabilit, putând fi organizată atât într-o structură logică a conținutului, cât și într-una psihologică, de atragere a interesului.

Problemele lecturării

Din nefericire, atunci când este folosită greșit, ceea ce se întâmplă adeseori, lecturarea este plictisitoare. Orice abordare care transformă comunicarea de informații într-un monolog, îl duce chiar și pe cel mai bun profesor la rutină. O supralicitare a comunicării într-o singură direcție încalcă de asemenea câteva dintre principiile de bază ale predării, cum ar fi implicarea și motivarea participării grupului.

Câteva elemente ale educației, de exemplu atitudinile, aptitudinile și sentimentele, nu se învață cel mai bine prin procedee „vorbite”. Prelegerea încurajează de multe ori doar reținerea de fapte ca scop în sine. Dar ceea ce avem într-adevăr nevoie este o transpunere a informației biblice în viața elevului.

Folosirea repetată a prelegerii duce la încurajarea acceptării faptului că profesorul este autoritatea ultimă pentru un adevăr anume. Decurg de aici două inconveniente, atât teologice cât și pedagogice. Din punct de vedere teologic, e vorba de scăderea supremației Scripturii ca fiind ultima autoritate a credinței și a vieții creștine. Biblia este *autoritatea*; profesorul este doar mijlocul prin care autoritatea este transmisă.

Din punct de vedere pedagogic, învățarea bazată doar pe transmiterea de cunoștințe tinde să înăbușe creativitatea și inițiativa din partea elevului. Lasă puțin loc diferențelor individuale, iar cel mai adesea întrebările elevilor rămân fără răspuns. De multe ori prelegerea nu lasă loc activităților concentrate pe rezolvarea de probleme și poate încuraja pasivitatea la învățarea în clasă.

Teoreticienii comunicării au afirmat că reacția și răspunsul elevilor (*feedback*) sunt absolut necesare la încheierea ciclului comunicării. Dacă lectorul nu este sensibil, așa încât să perceapă răspunsurile non-verbale, ori nu include în lecturare un soi de verificare verbală pe baze metodologice, va întâmpina dificultăți în înțelegerea reacției studentului și astfel în programarea precisă a următoarelor remarci.